

Ministertema

15. oktober

2015

Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold har i forbindelse med rammeaftalen for 2015 udmeldt anbragte børn og unges undervisning og uddannelse som et særligt opmærksomhedsområde. I Nordjylland er der med udgangspunkt i denne ramme udarbejdet en række anbefalinger for den gode praksis i forbindelse med anbragte børns skolegang.

**Anbragte børn
og unges
undervisning
og uddannelse**

Indhold

1. Indledning	3
2. Arbejdsgruppens anbefalinger	4
3. Arbejdsgruppens proces	5
4. Paradigmeskifte	6
5. Matchnings- og opfølgingsproces	7
5.1 Kommunikation	7
5.2 Valg af skoletilbud	8
5.3 Opfølgning	9
6. Overgange	9
7. Konklusion	11
8. Anvendt og anden relevant litteratur	12

1. Indledning

Anbragte børn og unges undervisning og uddannelse har gennem de senere år været i fokus på såvel den kommunale som nationale dagsorden med det fokus, at alle børn og unge har ret til den bedst mulige kvalitet i, og omfang af, den undervisning der modtager. I naturlig forlængelse af dette har ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold i forbindelse med rammeaftalen for 2015, udmeldt anbragte børn og unges undervisning og uddannelse som et helt særligt opmærksomhedsområde. Samtidigt rettes der i regeringens 2020-mål på socialområdet og senest med KL's offentliggørelse af udspillet "De udsatte børn og unge – Fremtiden er deres" yderligere fokus på området. Målgruppen for ministertemaet er i nærværende afrapportering defineret som værende børn og unge anbragt uden for hjemmet af primært sociale årsager.

Konkret er der i Danmark op mod 12.000 børn og unge anbragt uden for hjemmet i enten plejefamilier eller på kommunale, regionale eller private døgninstitutioner, og ca. halvdelen af disse er i den undervisningspligtige alder. Samtidigt viser den nyeste forskning på området, at 66 % af de tidligere anbragte unge ikke får en uddannelse efter folkeskolen, hvilket står i skarp kontrast til den samlede ungegruppe i Danmark (25 %). I tillæg hertil modtager anbragte børn og unge i mindre grad undervisning i folkeskolen, og den undervisning de modtager, foregår ofte på et lavere klassetrin, end deres alder tilsiger (KL 2015). Idet forskning og konkret viden i praksis viser, at den gode skolegang og en efterfølgende ungdomsuddannelse er ikke bare central for anbragte børn og unges trivsel, men samtidigt også er afgørende for deres mulighed for selvforsørgelse og et velfungerende voksenliv, er det et område der med fordel har været genstand for dybdegående fokus. I forbindelse med kommunernes indmeldinger til netop udviklingsstrategien for 2015 blev der ydermere bl.a. peget på udfordringer og behov for særlig opmærksomhed i forhold til anbragte børns undervisning.

Med udmeldelsen af området som et særligt ministertema har der været nedsat en tværkommunal arbejdsgruppe med henblik på at drøfte emnet. Arbejdsgruppen har haft et indgående fokus på særligt forholdene omkring hvorledes det kan sikres, at der altid i forbindelse med en anbringelse og valg af skoletilbud, finder den rette og rettidige kommunikation sted mellem de forskellige involverede kommunale forvaltninger, og ikke mindst i forhold til, når dette finder sted på tværs af kommune- og regionsskel. Arbejdsgruppen har endvidere haft rettet fokus på samarbejdet med de interne skoler samt på inklusion i det almindelige skolesystem.

2. Arbejdsgruppens anbefalinger

På baggrund af arbejdsgruppens drøftelser er der udsprunget ni konkrete anbefalinger for den gode praksis for i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning og uddannelse. Anbefalingerne retter sig særligt mod en generel kulturændring inden for undervisningen af anbragte børn og unge, sikring af overlevering af viden omkring det enkelte barn/den enkelte unge i de mange forskellige overgange i disses liv.

De konkrete anbefalinger er oplyst herunder, og uddybet i den efterfølgende afrapportering.

Det anbefales,

(1) at den enkelte kommune afsætter midler til at afholde en fælles temadag i Nordjylland for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., med henblik på at sætte fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede forskningsmæssige fokus/paradigmeskifte, der antager et mere læringsmæssigt ressourceorienteret og inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.

(2) at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og parterne indgår dialog herom.

(3) at anbringelseskommunens PPR sikrer samtykke til at videregive relevante oplysninger om barnets sociale, faglige og personlige niveau til beliggenhedskommunens PPR samt at disse afsendes og anvendes - og at parterne indgår dialog herom.

(4) at der udarbejdes en national skabelon for procedurerne ved overlevering af viden omkring det enkelte barns/den enkelte unges undervisningshistorik og – niveau – både ved skift af skoletilbud og ved valg af og rådgivning ift. ungdomsuddannelse.

(5) at det i alle anbringelsessager sikres, at der er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter.

(6) at det i videst mulige omfang sikres, at børn og unge anbragt uden for hjemmet modtager skoletilbud i regi af en folkeskole i beliggenhedskommunen.

(7) at der i tilfælde af beslutning om intern skole altid er et tæt samarbejde mellem denne og den lokale folkeskole i beliggenhedskommunen med henblik på tilbagevenden til almen tilbud i mere eller mindre omfang.

(8) at det sikres, at der altid afholdes revisitationsmøder for elever, der modtager specialundervisning herunder elever, der modtager undervisning på interne skoler på opholdssteder, og at der i forbindelse med disse altid er repræsentation fra anbringelseskommunen.

(9) at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner generelt styrkes og understøttes således at det sikres, at anbragte unge og tidligere anbragte unge får en større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse.

3. Arbejdsgruppens proces

Med udgangspunkt i ministerens udmeldte ramme og beskrivelse af opmærksomhedsområder, har den tværkommunale arbejdsgruppe haft til formål, at drøfte det udmeldte tema samt at udarbejde en række anbefalinger for den gode praksis i forbindelse med anbragte børns skolegang.

Arbejdsgruppen har bevidst været nedsat med repræsentation af kommunale skoleforvaltninger og kommunale myndighedsafdelinger med det formål, at udfærdige en række fælles anbefalinger for arbejdet med anbragte børn og unges undervisning/uddannelse. I arbejdsgruppen har der været lagt et særligt fokus på den tværgående koordinering mellem den anbringende kommune, der står for den sociale indsats, og den kommune/region, hvor barnet/den unge er anbragt og går i skole.

Arbejdsgruppens formål har været at udarbejde et sæt anbefalinger til kommuner og anbringelsessteder med henblik på at sikre, at der altid er et tæt samarbejde mellem de respektive myndigheds- og udførerfunktioner, således at det altid, forud for valg af anbringelsessted, sikres, at der er et matchende skoletilbud i forbindelse hermed.

Ved valg af skoletilbud i forbindelse med en anbringelse udenfor hjemmet har det været nødvendigt at undersøge hvorledes det sikres, at der altid finder en rettidig og grundig overlevering af viden omkring det enkelte barns/den enkelte unges individuelle faglige niveau og forudsætninger sted, samt at det så vidt muligt sikres, at barnet/den unge gives et undervisningstilbud i folkeskoleregi. Arbejdsgruppen har endvidere haft til formål at belyse og anbefale, hvorledes der i forhold til de interne skoler sikres et kvalificeret samarbejde med de lokale folkeskoler.

Arbejdsgruppen har bestået af repræsentanter for de fire nordjyske klynger:

Berit Møller, Brønderslev Kommune (Klynge Nord), Vita Ildal Djørup, Aalborg Kommune, Socialafdelingen (Klynge Midt), Lone Hestvang, Vesthimmerlands Kommune, Børne- og Ungeindsatser (Klynge Syd), Flemming Engel, Aalborg Kommune, PPR (Klynge Midt), Ole Mousten Bak Pedersen, Morsø Kommune, Familieafdelingen (Klynge Vest) og Thomas Gajhede Haugaard, Sekretariat for Rammeaftaler (sekretariatsbistand).

4. Paradigmeskifte

Det er afgørende at have ambitioner på alle børns vegne, og i forhold til målgruppen af anbragte børn/unge og dennes undervisnings- og uddannelsesmæssige potentialer, er det således vigtigt, at skabe et lærings- og ressourceorienteret fremadrettet fokus på målgruppen – deres sociale og personlige udfordringer til trods.

Den nyeste forskning af bl.a. Bo Vinnerljung¹ viser, at der er at et paradigmeskift under opsejling i forbindelse med opfattelsen af anbragte børns/de anbragte unges undervisningspotentialer. Fokus bør fremadrettet rettes på at etablere skoletilbuddet så *tidligt* som muligt ud fra den betragtning, at barnet/den unge gennem sin skolegang bliver en del af/forsætter som værende en del af det inkluderende fællesskab, som et skoletilbud i folkeskolen giver. Dermed opretholdes der et fokus på at barnet/den unge besidder individuelle læringsmæssige ressourcer og kompetencer, og profiterer ved at opdyrke disse i relationer med andre børn og unge.

Læring er identitetsskabende og skolegangen er samtidigt en afgørende og beskyttende faktor i forhold til at forebygge graden af social udsathed i forhold til faktorer som fremtidig arbejdsløshed, misbrug, kriminalitet mv. Der bliver således tale om et opgør med en socialfaglig diskurs/tradition om at skåne børnene/de unge rent skolemæssigt indtil de er socialt, psykisk og personligt klar til det.

I et bagudrettet perspektiv har der været tradition for at lade skoletilbuddet være sekundært i forhold til den socialpædagogiske indsats ud fra den betragtning, at det vurderedes at være mere vigtigt at sikre, at barnet/den unge socialt og personligt blev rustet til at kunne modtage undervisning. Dette tankesæt synes at være under markant forandring i et forskningsmæssigt perspektiv, og med henblik på at understøtte viden omkring denne kulturændring kan en fælles temadag for aktørerne på området skabe dialog og bevidsthed omkring dette.

Det anbefales på denne baggrund,

(1) at den enkelte kommune afsætter midler til at afholde en fælles temadag i Nordjylland for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., med henblik på at sætte fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede forskningsmæssige fokus/paradigmeskifte, der antager et mere ressourceorienteret og inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.

¹ Aalborg Kommune: Undersøgelse af anbragte børns undervisning 2014

5. Matchnings- og opfølgingsproces

Arbejdsgruppens drøftelser har vist, at der umiddelbart ikke er en ensartet systematiseret tilgang til matchningsprocessen i Nordjylland, men at kommunerne alligevel langt hen ad vejen har sammenlignelig praksis, idet kommunerne følger lovgivningen på området. Aalborg og Brønderslev Kommuner arbejder helt eller delvist systematisk med en matchningsproces, der udspringer af KABU manualen².

5.1 Kommunikation

I forbindelse med matchningsprocessen er det af stor vigtighed, at have det rette persongalleri til stede i et fysisk møde (forældre, lærere, pædagoger, PPR, rådgiver, m.fl.) med henblik på at sikre vidensudveksling om barnet/den unge, samt at denne gives videre så fyldestgørende som muligt. Med henblik på at sikre, at der kan finde den mest hensigtsmæssige visitation sted, er det derfor af afgørende betydning at barnets/den unges rådgiver i anbringelseskommunen³ inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt, og at der forekommer en dialog parterne imellem med det formål at drøfte det skoletilbud, der skal etableres eller evt. videreføres i forbindelse med anbringelsen.

I forbindelse med anbringelser på tværs af kommunegrænser, er det i samme ombæring af tilsvarende afgørende betydning at PPR i anbringelseskommunen, der besidder konkret viden om det enkelte barn/den enkelte unge, sikrer samtykke til at videregive denne viden til beliggenhedskommunens⁴ PPR – samt at denne viden også efterfølgende anvendes. Dette sikres ydermere ved at parterne indgår dialog herom.

Med udgangspunkt i de to anbefalinger omkring overlevering af viden omkring det enkelte barn/den enkelte unge synes der at være et behov for en form for systematisering af det nødvendige informations flow omkring det enkelte barns/den enkelte unges undervisningshistorik. Set i lyset af dette ville det være en stor fordel med en centralt udarbejdet skabelon for hvorledes kommunerne kan sikre procedurerne for overlevering af viden omkring anbragte børn og unges undervisningshistorik ved skift af undervisningstilbud.

Det anbefales på denne baggrund,

(2) at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og parterne indgår dialog herom.

(3) at anbringelseskommunens PPR sikrer samtykke til at videregive relevante oplysninger om barnets sociale, faglige og personlige niveau til beliggenhedskommunens PPR samt at disse afsendes og anvendes - og at parterne indgår dialog herom.

(4) at der udarbejdes en national skabelon for procedurerne ved overlevering af viden omkring det enkelte barns/den enkelte unges undervisningshistorik og – niveau – både ved skift af skoletilbud og ved valg af og rådgivning ift. ungdomsuddannelse.

² Kvalitet i Anbringelsen af Børn og Unge, der er en manual med fokus på kvalitet og dokumentation i anbringelsesarbejdet med de personligt og socialt udsatte børn og unge.

³ Anbringelseskommunen er betegnelsen for den kommune, der har myndighedsansvaret for det anbragte barn/den anbragte unge.

⁴ Beliggenhedskommunen er betegnelsen for den kommune, hvor barnet/den unges skoletilbud modtages.

5.2 Valg af skoletilbud

I forbindelse med valg af skoletilbud til det enkelte barn/den enkelte unge er det arbejdsgruppens vurdering, at det er en væsentlig forudsætning, at der altid foreligger et skoletilbud ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter. Skolegangen er af afgørende betydning for det anbragte barns/den anbragte unges faglige, sociale og personlige udvikling, da det er i kraft af netop denne platform, at den unges identitet formes, understøttes og videreudvikles. Ud fra samme betragtning bør et skoletilbud derfor i videst mulige omfang også gives i regi af folkeskolen, idet denne er den primære udviklingsarena for barnet/den unge, samt ud fra den betragtning, at undervisningen og behandlingen af anbragte børn og unge i udgangspunktet bør holdes adskilt. Det er her, at barnet/den unge oplever at være en del af et større fællesskab og får mulighed for at skabe relationer med andre børn/unge uden for anbringelsesstedet.

Det øgede fokus fra Regeringen på området med særligt vægt på den reviderede bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand har medført et kvalitetsløft, idet interne skoler (jf. § 10) nu minimum skal have 10 elever tilknyttet, for at kunne opretholde et internt skoletilbud. I de tilfælde hvor der netop anvendes interne skoler er det ydermere forsat vigtigt, at der er et tæt samarbejde med den lokale folkeskole, således at det er muligt at arbejde med delvis eller hel integration af eleven, hvor dette i sig selv er en del af løsningen.

Der foreligger imidlertid en udfordring i forhold til anvendelsen af et lille undervisningsmiljø, der ligeledes i den reviderede bekendtgørelse (§ 11) giver anbringelsessteder, på baggrund i individuel faglig vurdering fra PPR, mulighed for at etablere mindre interne skoletilbud. Arbejdsgruppen anbefaler, at den mulighed kun anvendes i særlige tilfælde, og i givent tilfælde med udgangspunkt i den enkelte elevs særlige kompetence- og ressourcemæssige udfordringer i en tidsbegrænset periode.

I de tilfælde hvor der anvendes andet skoletilbud end folkeskolen er der endvidere et helt særlig behov for, at sikre at kvaliteten af barnets/den unges undervisning er på samme niveau som i folkeskolen, samt at det sikres at der er mulighed for at blive undervist i den fulde fagrække og det fulde timetal. Barnet skal ydermere sikres mulighed at deltage i folkeskolens afgangsprøver.

Det anbefales på denne baggrund,

(5) at det i alle anbringelsessager sikres, at der er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter.

(6) at det i videst mulige omfang sikres, at børn og unge anbragt uden for hjemmet modtager skoletilbud i regi af en folkeskole i beliggenhedskommunen.

(7) at der i tilfælde af beslutning om intern skole altid er et tæt samarbejde mellem denne og den lokale folkeskole i beliggenhedskommunen med henblik på tilbagevenden til almen tilbud i mere eller mindre omfang.

5.3 Opfølgning

En central del af ethvert anbringelsesforløb er at sikre opfølgning på det enkelte barns anbringelsesforløb og i denne forbindelse også på barnets undervisningsmæssige udvikling. Der kan opleves udfordringer i forhold til at få gennemført det årlige revisitationsmøde, hvorfor anvendelsen af alternative kommunikationsformer kunne være en mulighed med henblik på at imødekomme disse udfordringer. Interaktive teknologiske løsninger som videokonference, Skype mv. kan bidrage til at sikre, at der finder den rette og rettidige opfølgning sted både ved etablering af anbringelse og i forbindelse med opfølgning på samme. Det kan være en omfattende proces at sikre gennemførelsen af revisitationen til specialundervisning for anbragte børn og unge, men netop den årlige revisitation er af stor og vigtig betydning for at følge barnets/den unges faglige udvikling. For at sikre størst mulig viden omkring dette, anbefales det at anbringelseskommunen er repræsenteret ved disse møder.

Det anbefales på denne baggrund,

(8) at det sikres, at der altid afholdes revisitationsmøder, og at der i forbindelse med disse altid er repræsentation fra anbringelseskommunen.

6. Overgange

Der synes at være et stort behov for at sætte fokus på alle overgangene i et anbragt barns/en anbragt ungs liv – både internt mellem kommunale forvaltninger, men også på samarbejdsrelationerne på tværs af forvaltninger i forskellige kommuner og ungdoms- og erhvervsuddannelsesinstitutioner. Selve overleveringen af viden om det enkelte barn/den enkelte unge er kompleks og kræver mange medarbejderressourcer samt et stort overblik. Samtidigt er den gode overlevering også af afgørende betydning for at sikre barnet/den unge en forsat god og udviklende skolegang – også efter afsluttet folkeskole. Med henblik på at sikre videregivelse af den unikke viden omkring den enkelte unges faglige, sociale og personlige læringsmæssige kompetencer og ressourcer, bør der sættes fokus på tætte samarbejdsrelationer, når der skal rådgives/træffes beslutning om barnets/den unges videre forløb efter afsluttet folkeskole.

Det er derfor samtidigt altid vigtigt, at når barnet/den unge afsluttes i ét regi, at den kendte viden om barnets faglige, sociale og personlige udvikling, videregives til de rette modtagere (daginstitution, folkeskole, UU, jobcenter, STU, ungdoms- og erhvervsuddannelser mv.), samt at ingen instanser slipper før en anden tager over. De lokale PPR afdelinger har information udarbejdet omkring barnet/den unges faglige niveau, og det bør i den forbindelse sikres, at dette materiale er tilgængeligt og anvendes, når der skal træffes beslutning/rådgives omkring den unges fremtidige undervisning/uddannelse. En vigtig del i forhold til netop disse overgange er således de individuelle elevplaner og undervisningsparathedplaner, der foreligger omkring det enkelte barn/den enkelte unge. Samarbejdsrelationerne de respektive parter

omkring det enkelte barn/den enkelte unge imellem, har dermed en væsentlig betydning for styrkelsen af det tværprofessionelle arbejde.

Samtidigt kræver det en særlig opmærksomhed fra ungdoms- og erhvervsuddannelserne i forhold til at modtage og skabe rammer for anbragte eller tidligere anbragte unge i forbindelse med optag på en ungdoms- eller erhvervsuddannelse, således at der skabes et rum og en platform for de anbragte eller tidligere anbragte unge.

Det anbefales på denne baggrund,

(9) at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner generelt styrkes og understøttes således at det sikres, at anbragte unge og tidligere anbragte unge får en større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse.

7. Konklusion

De helt overordnede konklusioner viser, at der er behov for at styrke en række forhold i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning. Arbejdsgruppen anbefaler således, at der bør være et overordnet og helt særligt fokus på nogle givne forhold indenfor overskrifterne matchning/opfølgning og overgange.

En helt afgørende forudsætning for at opnå succes med undervisningen af anbragte børn/unge er, at skoletilbuddet skal afspejle det enkelte barns/den enkelte unges individuelle læringsmæssige kompetencer og ressourcer. Fokus skal rettes på netop de læringsmæssige kompetencer det enkelte barn besidder frem for et bagudrettet historisk perspektiv på det enkelte barns problemer. Der er dermed tale om en kulturændring, hvor det netop bliver skolen der er den primære udviklingsarena for barnet/den unge. Af samme årsag er det også helt afgørende, at skolegangen sikres fra anbringelsens start. Der er i denne forbindelse dermed tale om et paradigmeskifte, der gør op med den udbredte forståelse af at barnet/den unge skal være socialt og personligt stabiliseret for at være undervisningsparat.

Med afsæt i dette kunne der med fordel afholdes en fælles tværkommunal temadag for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., der sætter fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede samfunds- og forskningsmæssige fokus, der antager et mere lærings- og ressourcerorienteret samt inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.

I de tilfælde hvor der skal træffes beslutning om anbringelse og valg skoletilbud i forbindelse hermed er det nødvendigt at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og at parterne indgår dialog om dette. Samtidigt er det vigtigt, at PPR i anbringelseskommunen indgår en tidlig dialog med PPR i beliggenhedskommunen, således at der sikres samtykke til, at den eksisterende viden omkring det enkelte barn/den enkelte unges faglige, sociale og personlige historik videregives og anvendes. I denne forbindelse ville det være ønskværdigt med en national skabelon til anvendelse i forbindelse med etablering af skoletilbud. Det er endvidere af afgørende betydning for den barnets/den unges faglige progression, at det anbefales at de årlige revisitationsmøder gennemføres og at det i forbindelse med afholdelsen af disse tilstræbes at have repræsentation fra anbringelseskommunen.

Når der er truffet endelig beslutning om anbringelse er det endvidere afgørende betydning, at det sikres, at der altid er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter, samt at dette i videst mulige omfang modtages i regi af folkeskolen. I tilfælde af at der træffes beslutning om anvendelse af et internt skoletilbud, skal derfor altid sikres, at der er et tæt samarbejde mellem dette og den lokale folkeskole. Det er arbejdsgruppens anbefaling at der alene i særlige tilfælde gøres brug af muligheden for at anvende et lille undervisningsmiljø.

Samtidigt er det vigtigt, at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner og erhvervsskoler generelt styrkes og understøttes.

8. Anvendt og anden relevant litteratur

Aalborg Kommune:	<u>Undersøgelse af anbragte børns skolegang 2014</u>
Momentum:	<u>Anbragte børn og unge klarer sig langt dårligere end andre børn.</u>
Momentum:	<u>Forældre til anbragte børn er ringe stillet</u>
KL:	<u>De udsatte børn – fremtiden er deres. KL-udspil om udsatte børn og unge marts 2015.</u>
Regeringen:	<u>Alle skal med – målsætninger for de mest udsatte frem mod 2020.</u>
Retsinformation:	<u>BEK nr. 702 23/06/2014 § 10 + 11</u>
SFI:	<u>Anbragte børns trivsel 2014</u>